

ir korektorių taisymų, numatyta išleisti kartu su rankraščio fotokopijomis.

E. J. Bukevičiūtė (p. 235–238) apžvelgia Tarptautinio slavistų komiteto Baltų-slavų santykių komisijos surengtos konferencijos (Bad Saarow, 1982.11.2–5) eigą, turinį ir pranešimus. Konferencijoje dalyvavo lingvistai iš 7 valstybių, buvo perskaityta 13 pranešimų.

R. Eckertas (p. 287–291) informuoja apie Stokholme įvykusią Skandinavijos baltistikos konferenciją (1983.06.10–13). Buvo perskaityti 103 pranešimai, iš jų Baltų filologijos sekcijoje – 31. Apžvalgoje aptartas pagal atskiras sritis visų baltų filologijai skirtų pranešimų turinys.

Iš literatūros srities skelbiama apžvalginis O. Posingio straipsnis „Zur Arbeit auf dem Gebiet der lettischen Literatur an der Wilhelm-Pieck-Universität Rostock“ (p. 197–200) ir I. Waack straipsnis „Zum 120. Geburtstag von Rüdolfs Blaumanis“ (p. 281–286).

Rinkinyje recenzuojami šie leidiniai: Z. Zinkevičius, Lietuvių kalbos istorinė gramatika. – V., t. 1, 1980, t. 2, 1981 (E. J. Bukevičiūtė); A. Sabaliauskas, Lietuvių kalbos tyrinėjimo istorija iki 1940 m., V., 1979 (F. Hinze); Lietuvių kalbos atlasas, t. 2, Fonetika, V., 1982 (R. Eckert); J. Endzelīns, Darbu izlase, t. 1–4, Rīgā, 1971–1982 (R. Eckert); Ю. А. Лаучюте, Словарь балтизмов в славянских языках, Ленинград, 1982 (R. Eckert); Reader zur sowjetischen Phraseologie, Hrsg. H. Jaksche e. a., Berlin-New York, 1981 (R. Eckert); В. Н. Теля, Типы языковых значений, М., 1981 (K. Günther); J. Gallant, Russian verbal prefixation and semantic features, München, 1979 (K. Günther); L. Hošák-R. Šrámek, Místní jména na Moravě a ve Slezsku, Sv. 1–2, Praha, 1970–1980 (E. Eichler); D. Endler-H. Walter, Wörterbuch Bulgarisch-Deutsch, Leipzig, 1980 (M. Ehlers); Die Erforschung arabischer Quellen zur mittelalterlichen Geschichte der Slaven und Volgabulgaren, Hrsg. H. Haarmann, Hamburg, 1976; C. M. Fraehn, Ibn-Foszlan's und anderer Araber Berichte über die Russen älterer Zeit

(1823), Hrsg. H. Haarmann, Hamburg, 1976 (E. Donnert).

Rinkinio pabaigoje (p. 324) R. Eckertas pagerbia VDR baltisto Nestoro Viktoro Falkenhahno 80 metų sukaktį, kuri buvo paminėta Vilniuje 1983.02.11 (dalyvavo pats jubilaitas) ir Berlyne 1983.02.23. Paskelbtas taip pat platus nekrologas apie žymų vokiečių slavistą Helmutą Grasshofą (1925.11.7–1983.07.18), nuo 1975 m. buvusį žurnalo „Zeitschrift für Slawistik“ vyriausiuoju redaktoriumi.

Visiškai neabejotina, kad šis turiningas rinkinys prisidės prie baltistikos tyrinėjimų pažangos. Lieka tik palinkėti jo rengėjams ir darbų autoriams ir toliau sėkmingai dirbuotis baltistikos baruose.

V. Ambrazas

**ЕТИМОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.** – Київ: Наукова думка, 1982, т. 1, А–Г. – 632 с.

Tai pradžia septyntomio ukrainų kalbos etimologijos žodyno, rengiamo Ukrainos TSR Mokslų akademijos O. Potebnios kalbotyros instituto bendrosios ir slavų kalbotyros skyriaus. Pirmasis gana solidus šio veikalo tomas (tokio formato kaip mūsų LKŽ), rašytas keliolikos minėto skyriaus bendradarbių (vyr. redaktorius O. Melničiukas), apima tikrai keturias pirmąsias abėcėlės raides. Iš viso žodyne bus per 30 tūkstančių straipsnių (žodžių, be abejo, daugiau, nes taikomas lizdinis pateikimo būdas). Etimologizuojama ukrainų bendrinės kalbos ir tarmių leksika, užfiksuota XIX ir XX a. svarbiausiuose žodynuose. Nuo išnykusių archaizmų veikiausiai atsiribojama ne kokiais teoriniais, o vien praktiniais sumetimais: senųjų raštų leksika dar nepakankamai apdorota leksikografiškai (išleistas tik XIV–XV a. sen. ukrainų kalbos dvitomis žodynas). Imami vien bendriniai žodžiai, tačiau yra ir viena ryški išimtis: įtraukiami įprastiniai ukrainų asmenų vardai (*Адольф, Анатолій, Богдан* ...). Dėl žodžių atrankos dar galima pasakyti, kad šis žodynas priklauso prie tokių dabartinių kalbų etimologijos žodynų, kuriuose gana žymią vietą užima

naujieji skoliniai (čia priskiriant ir vadinamuosius tarptautinius žodžius). Įžangoje, tiesa, sakoma, kad tenkinamasi plačiau išsigalėjusiais tos rūšies žodžiais, tačiau tarp įdėtų pasitaiko ir visai naujų bei specialių terminų (plg. *бiоnика* ir pan.). Etimologijos žodynų apimtis gerokai pareina ir nuo darinių traktavimo. Aiškių (sinchroniškai suvokiamų) darinių nėra reikalo etimologizuoti. Tačiau dalis dabartinių etimologijos žodynų (kurių bene ryškiausias pavyzdys – dabar leidžiamas, irgi kolektyvinis, bulgarų kalbos etimologikonas) aiškinamų žodžių straipsniuose stengiasi pateikti ir visus ar beveik visus tų žodžių (tiesioginius ir netiesioginius) darinius. Pateikiamuose sąrašuose atskirų darinių (laipsniškas) susidarymas paprastai lieka nepakankamai išryškintas, todėl specialaus darybos žodyno toks etimologijos žodynas, deja, neatstoja. Tad racionaliausia, rodos, būtų ribotis vien tais dariniais, kurie arba patys reikalingi vienokių ar kitokių etimologijos komentarų, arba teikia svarbių duomenų, padedančių atsekti etimologizuojamų pamatinių žodžių ankstesnę istoriją ir kilmę. Šiame žodyne nuo reguliariausių darinių atsiribojama. Vis dėlto susidaro įspūdis, kad darinių perkrovimo neišvengta: daugelyje ilgesnių straipsnių daugiausia vietos kaip tik užima visai nebūtinų darinių sąrašai.

Žinomesnių ukrainų kalbos žodžių reikšmė nenurodoma, išimtis daroma tik retesniems. Antraštinio neskolininio žodžio atliepinių žiūrima pateikti iš visų slavų kalbų, kuriose tik jų esama. Neantraštinių žodžių (paprastai darinių) galimais atliepiniais kitose kalbose specialiai nesidomima. Tad dėl lizdinės žodyno sandaros neantraštiniai žodžiai kartais lieka be deramos etimologinės charakteristikos; pvz., s. v. *баба*<sup>1</sup> tarp įvairių darinių yra ukr. *бабiнець* „bažnyčios prieangis“, tačiau neužsimenama, kad dar yra br. *бабi-неу*, le. *babiniec* „t. p.“ ir kaip reikėtų suprasti jų tarpusavio santykius; net tais atvejais, kai neantraštiniam žodžiui tarsi atsitiktinai (paprastai dėl tikslių antraštinio žodžio atliepinių nebuvimo) nurodomas vienas kitas atliepinys

iš kitų slavų kalbų, žodžio priklausymas senesniai leksikos sluoksniui, ne specifiniams ukrainų kalbos naujadarams, deramai neišryškinamas, plg. ukr. trm. *зрóxim* pateikimą s. v. *зрóxamu*, visai nutylint, kad tai tikriausiai jau slavų prokalbės žodis, su priesaga *-otъ* pasidarytas iš sl. *\*grochati*. Rikiuojant aiškinamojo (antraštinio) žodžio giminaičius iš kitų (ne slavų) indoeuropiečių kalbų, atsižvelgiama į jų artumą rekonstruojamai proslavių formai (tač dažniau pradedama baltų kalbų pavyzdžiais); tik vienur kitur šiai nusistatytai tvarkai lyg ir nusižengiama – pavyzdžiui, sl. *\*gabati* „griebti, imti“ (s. v. trm. *зáбamu*) giminaičių sąrašas pradedamas s. i. *gábhastih* „ranka“ ir tik baigiamas lie. *gabénti* (ir kt.), nors tinkamesnė būtų atvirkščia kalbų eilė, ypač jei nebūtų paliktas be dėmesio lie. *góbtī* „griebti“.

Šis žodynas nuo daugelio kitų etimologijos žodynų labiau atsiskiria ne indigenių, o skolininių žodžių traktavimu, jų aiškinimo būdu. Skolinio kilmę iš esmės jau galima laikyti esant išaiškintą, kai susekama, iš kurios kitos kalbos jis paimtas bei iš kurio tos kitos kalbos žodžio atsiradęs. Tokia informacija etimologijos žodynuose paprastai ir tenkinamasi, tik tais atvejais, kai kalba, iš kurios betarpiškai skolinta, pati žodį yra gavusi iš svetur, kartais gali būti nurodomas ankstesnis skolinimo kelias ar bent pirmykštis šaltinis. Etimologizuoti žodį toje kalboje, iš kurios jis yra išplitęs ir kurioje jis yra savas (indigenus) – jau anos kalbos etimologų (ir etimologijos žodyno) uždavinys, o ne tų, kurios tiesiogiai ar per tarpininkus yra jį pasiskolinusios. Tačiau šis žodynas – vienas iš tokių (daug retesnių) etimologijos žodynų, kur sakyto įprastinio darbo pasiskirstymo nepaisoma: jame visada stengiamasi pateikti vadinamąją tolimąją skolinio etimologiją, t. y. aiškinti šaltinio kalbos žodžio susidarymą ar bent nurodyti jo giminaičius. Šį žodyno bruožą galima ir girti, ir peikti – viskas priklauso nuo požiūrio. Skolinių tolimosios etimologijos žodyną daro patrauklesnį, įdomesnį nespecialistams, kelia jo populiarumą. Antra vertus, autoriai bei

redaktoriai, paprastai nebūdami šaltinių kalbų (neretai net ne indoeuropiečių) specialistai, priversti pasikliauti iš kitur (dažniausiai iš kitų etimologijos žodynų) paimta informacija, kitaip sakant, užuot dirbę savarankišką mokslo darbą, turi pereiti prie mokslo populiarizacijos (ir dar ne visai pagal savo specializaciją). Leidžiamasi ar nesileidžiamasi į tolimąją skolinio etimologiją, pagrindinis etimologijos žodyno uždavinys turėtų likti skolinio tiesioginio patekimo iš kurios kitos kalbos kuo tikslus išaiškinimas. O kaip tik šitokios informacijos ukrainų kalbos etimologijos žodyne kol kas gerokai stinga: neretai arba tenkinamasi spėliojimais, arba tiesioginio šaltinio klausimas visai nutylimas. Suvokia šią spragą ir pati redakcija, įžangoje teisindamasi duomenų stoka ir užsimindama apie galimus šios srities patikslinimus vėlesniuose žodyno leidimuose.

Skolinių straipsniai žodyne panašūs į indigenių žodžių straipsnius ne tik dėl tolimosios etimologijos pateikimo, bet ir dėl to, kad čia aiškinamąjį žodį taip pat stengiamasi nurodyti iš visų jį pažįstančių slavų kalbų. Kai atskiros kalbos yra skolinusios skirtingais keliais (ir dažnai dar ne vienu metu), toks nurodymas tikrai iškreipia tikrąjį skolinimo vaizdą: skaitytojas gali susidaryti klaidingą įspūdį, kad ukrainų kalbos skolinio aiškinimas visiškai tinka ir kitoms slavų kalboms; pvz., šalia ukr. *біржа*, žodyne kildinamo iš v. *Börse* (<pranc. *bourse*), prirašytas bulg. *бóрца* šiaipjau yra laikomas pirmiausia atsiradęs iš turkų *borsa* (<italų *borsa*). Riba tarp skolinių ir indigenių žodžių retkarčiais dar labiau užtemdoma, kai po kitų slavų kalbų pavyzdžių pateikiama rekonstruota proslavių forma ir tik po to pasakoma, kad ukrainų kalbos žodis – skolinys, plg. polonizmo *gedзь* „gylys, byzdėlė“ traktavimą; dar ilgiau skaitytojas suvedžiojamas, kai apie skolininį žodžio pobūdį teprasitariama, prieš tai jau pateikus „giminaičius“ net iš kitų indoeuropiečių kalbų, plg. straipsnį *gelgamu* „rėkti, gagėti“, kur pirma pasakyta, kad žodis giminiškas su lie. *gùlkšćioja* ir kt., o tik po to,

kad ukrainų kalboje kilęs iš le. trm. *gìelgotac*. O tokio ukr. trm. *бéма* „gebėjimas, gabumas“ straipsnis ištiesai parašytas taip, tarsi būtų kalbama apie savo žodį, ne skolinį, ir tik lieka spėti, kad viena galvota, o kita rašyta.

Ne visuose etimologijos žodynuose vienodai išsamiai pasinaudojama esama etimologijos literatūra ir ne visuose laikomasi vienos jos nurodymo tvarkos. Šiame žodyne stengiamasi eiti vidurio keliu – visiško išsamumo nesiekama, bet svarbesnė bei naujesnė literatūra paprastai nurodoma. Pagrindinė bibliografijos vieta – straipsnio pabaiga, bet dalis literatūros gali būti nurodyta ir anksčiau, referuojant esamus aiškinimus. Literatūros nukėlimas į straipsnio pabaigą parankesnis žodyno sudarytojams ir gal sustiprina žodyno tvarkingumo, planingumo įspūdį, tačiau žodyno informatyvumas dėl to gerokai nukentčia. Kai literatūros nuorodos įterptos paties etimologizavimo atsakančiose vietose, skaitytojui matyti, ką mano atskiri autoriai, o iš bendrojo galinio literatūros sąrašo to jau neįmanoma sužinoti. Dar galima pridurti, kad pateikiama bibliografija dažnokai ribojasi vien etimologijos žodynais. Tokiais atvejais žodyno informacinė paslauga visai priartėja prie nulio: skaitytojas ir pats siejamus kitų kalbų žodžius gali nesunkiai susirasti tų kalbų etimologijos žodynuose.

Literatūros pozicijos rikiuojamos pagal nusistatytą eilę, taikomą visiems straipsniams, ir į turinį, jo svarbą neatsižvelgiama. Einant tokiu keliu, bent jau reikėtų žiūrėti, kad nurodoma pozicija dėl savo turinio apskritai būtų verta minėjimo atsakančiame straipsnyje, o ne vien formaliai turėtų teisę užimti iš anksto numatytą vietą bibliografijoje (pavyzdžiui, vien todėl, kad tai naujusias kurios nors kalbos etimologijos žodynas). Dabar ypač krinta į akis štai koks dalykas. Daugelio straipsnių galiniai literatūros sąrašai prasideda vis tuo pačiu sutrumpinimu „Шанский ЭСРЯ“ – taip nurodomas 1963 m. Maskvos universiteto pradėtas leisti kolektyvinis rusų kalbos etimologijos žodynas. Tame labiau populiarizaciniame negu rimtame moksliniame



etimologijos žodyne (jame nusistatyta ribotis dabartinės bendrinės rusų kalbos žodžiais, ypač orientuojamasi į svetimybę) ne tik apie ukrainų, bet ir apie atsakančius rusų kalbos žodžius paprastai nieko nauja ir vertinga nepasakyta. Tai dar būtų pusė bėdos. Bet ne vienu atveju nurodytoje ano žodyno vietoje esantis atsakančio rusų kalbos žodžio straipsnis turi elementarių klaidų ar net ištiesai yra ydingas. Pavyzdžiui, s. v. *глядіти* pati pirmoji bibliografinė nuoroda yra „Шанский ЭСРЯ I 4, 102–103“, bet tenyškščiame r. *глядѣть* straipsnyje ne tik nėra jokios dėmesio vertos naujos minties (jei tokia nelaikomas keistokas aiškinimas, kad veiksmoždis neva padarytas iš kažkokio *ględъ*), bet dar netiksliai pateikta dalis kitų kalbų pavyzdžių, net kalbos supainiotos (*inglennat*, airių kalbos žodis, priskirtas iranėnams), tikrai giminiški kitų kalbų žodžiai nurodyti pramaišomis su etimologiškai visai nesusijusiais (nebent tikrai reikšme artimais, plg. v. *blicken*, gr. *λεωκός* ir kt.). Panašiai s. v. *зрѣжа*: nurodytame ЭСРЯ r. *зрѣжа* aiškinimas ypač pagadintas postringavimo, kad sl. *\*gryža*, iš tiesų paprasčiausias *-ja* vedinys iš sl. *\*gryzti*, esąs padarytas su tariamai „tuščia“ priesaga *-j-* iš dkt. *зрѣза* (*gryza*), ir dar atskirai konkrečia, atskirai abstrakčia reikšme. S. v. *зрѣбуи* nurodytoje ЭСРЯ vietoje vienoje krūvoje pateikti pavyzdžiai (iš germanų kalbų), paimti iš dviejų alternatyvių etimologijos aiškinimų. S. v. *зрыз*<sup>1</sup> „kroviny“ nurodytame naujajame rusų kalbos etimologijos žodyne tos pat reikšmės r. *зрыз* straipsnis perdėm klaidingas: jame šiam žodžiui, iš tikrųjų susijusiam su le. *(po)grążyć*, lie. *gramzdinti*, *grimzti* ir t. t., iš etimologijos literatūros per neapsižiūrėjimą nurašytas le. *gruz* „(mūro, akmens) trupėsiai“ aiškinimas (siejimas su lie. *graužas* ir kt.), kuris tikėtų tikrai antrajam ukrainų kalbos etimologijos žodyno homonimui, t. y. *зрыз*<sup>2</sup> „(plytų) trupėsiai“. S. v. *зудіти* skaitytojas vėl pirmiausia orientuojamas į ЭСРЯ, kur centrinę vietą atsakančiame straipsnyje, skirtame r. *зудѣть*, užima primityvus aiškinimas, kad veiksmoždis (turimas galvoje sl.

*\*gqdēti*) esąs vedinys iš kažkokio *зуд*, kuris savo ruožtu neva išvestas iš ištiktuko *зy-*. Į ЭСРЯ taip įsistrigta, kad jis bibliografinėje straipsnių dalyje kartais nurodomas net tada, kai aiškinamojo žodžio (jo atliepinio rusų kalboje), galima sakyti, visai neapžvelgia, plg. s. v. *зрѣхати*: nurodytoje ЭСРЯ vietoje tėra vedinys r. *зрѣхот*, ir tai su klaidingu susidarymo aiškinimu. Rečiau ЭСРЯ prisimenamas aiškinamojoje (ne bibliografinėje) straipsnių dalyje, bet ir tai, rodos, be reikalo; pvz., ukr. trm. *голівня* „kūlė, varpinių augalų grybas“ teisingai tapatinamas su *голівня* „nuodėgulis“ (plg. ir lie. *degulys* (*deguliai*) „nuodėgulis“ ir „kūlė“), todėl buvo galima visai nebeužsiminti ЭСРЯ aiškinimo (veikiau priklausančio liaudies etimologijai), kad galėję būti pavadinta dėl kūlių panašumo į galvą arba kad tai esąs polonizmas (tam prieštarauja fonetika, geografija ir chronologija). Šiaipjau ukrainų etimologijos žodynas paprastai neperima čia iškeltų ir panašių ydų, ne taip jau retai pasitaikančių nurodomo ЭСРЯ atsakančiuose straipsniuose, ir apskritai už pastarąjį yra rašomas kur kas labiau kvalifikuotai. Tad reikia manyti, kad ydinga literatūra nurodoma ne dėl nesiorientavimo, nepajėgumo ją vertinti, o dėl bibliografinės dalies paviršutiniško, formalaus tvarkymo, nesigilinant į turinį. Vienaip ar kitaip būtų, aptartą žodyno bruožą prie teigiamų nepriskirsi – jis gali tikrai dezorientuoti skaitytoją.

Savarankiškiau, su savo pačių aiškinimais autoriai, suprantamas dalykas, dažniau turi progos pasireikšti specifiniams ukrainų kalbos žodžiams (ypač skoliniams iš gretimų kalbų) skirtuose straipsniuose. Tačiau retkarčiais naujo aiškinimo, anksčiau išdėstyto nebent pačių autorių publikacijose, susilaukia ir bendrieji slavų žodžiai, ligi šiol etimologizuoti kitaip (plg. *бáвуми* „linksminti, leisti laiką“ straipsni).

Tolesnės konkrečios pastabos dėl atskirų aiškinimų beveik be išimčių liečia baltų kalbų duomenų panaudojimą bei interpretavimą. Kaip ir kituose naujuosiuose slavų kalbų etimologijos žodynuose, gerokai abejonių lieka dėl žo-



džių su *bab-* skyrimo vienai ar kitai homonimi- nei šakniai; pvz., s. v. *бáбка*<sup>5</sup> (p. 105) manoma, kad tas žodis reikšme „akmenukas, paleidžia- mas rikošetu palei vandenį“ būsiąs iš hipote- tinio sl. *\*bab-* „pūstis, pampti“, nors iš tiesų daiktavardis tokią reikšmę yra gavęs iš paties žaidimo dvižodžio pavadinimo *бабкú (бáбy) nepeвóзumu*, kuriame jo tapatumas su įpras- čiausiu ukr. *бáба*<sup>1</sup> „boba“ vargiai gali kelti rimtų abejonių, plg. s.-ch. *prevèsti báбу*, lie. *bóba mùšti (bóbas darýti)* „t. p.“ ir kt. (plačiau žr. *Baltistica* 1979 XV(2) 157). Aiškinant ukr. *бédpó* „kulšis“ (p. 160 t.), pirmenybė teikia- ma vedimui iš sl. *\*bed-/bod-* „durti, ba- dyti, mušti“, o tarp mažiau patikimų aiškini- mų nurodomas lyginimas (priskiriamas Roz- vadovskiui) su la. *bedre* „duobė“; iš tiesų tuodu aiškinimai nešalina vienas kito: abiem at- vejais turimi galvoje tos pat šaknies žodžiai, tarp kurių la. *bedre* kaip tik labiausiai artimas aiškinamajam sl. *\*bedro* (ir *\*bedra*). Pasirėmus tuo pačiu la. *bedre* (: *best* „kasti“, lie. *bèsti* „durti, smeigti; kasti“), dar būtų buvę galima sustiprinti spėjimą, kad ukr. trm. *бадéня* „duburyš, dubravas (duobė upės dugne, kelyje)“ veikiausiai darybiškai susijęs su sl. *\*bad-/bod-* „durti, badyti“ (p. 112). Sykiu su ki- tais ide. *\*bherəǵ-* „spindėti; baltas“ atstovais ukr. trm. *бepезýна* (avies vardas) straipsnyje (p. 172) duodant lie. *beršti* (rašoma dvejopai: *beršti* „bergžti, gelsti, nokti“ LKŽ I<sup>2</sup> 771 ir *beřti* „t. p.“ LKŽ I<sup>2</sup> 778), gal derėjo įspėti, kad Frenkelis šio tradicinio aiškinimo nesilai- ko ir tą veiksmąžodį, dar žinomą su įterptiniu gomuriniu priebalsiu – *beřžti (beřkšti)*, ta- patina su *beřžti* „būti bergždžiam, bergždauti“, nors tuo tarpu dar sunku pasakyti, ar jo aiški- nimas tikrai pranašesnis. Nepareinamai nuo to, teisingai ar neteisingai mėginama etimolo- gizuoti ukr. trm. *бyжáчка* „toks nevalgomas grybas“ (p. 280), lie. trm. *beņgti* (sykiu su pora antrojo laipsnio vedinių) kiekvienu atveju turė- tų likti nuošaliui, nes jis dabar baltistų visai kitaip aiškinamas (žr. *Baltistica* 1966 I(1) 71–75 = *Urbutis BEE* 100–104). Nurodant *bépec* „viržis, šilai“ giminaičius (p. 253 t.), nebūtų kenkę, ypač dėl formanto įvairavimo,

išsamiau pateikti baltų kalbų pavyzdžius, bū- tent: lie. *viržis* (ppr. pl. *viržiai*), trm. *viržė (viržės)*, la. *virsis (virši)*, trm. *viržis (virži)* „t. p.“. Dėl straipsnio *vúka* „vikis“ (p. 373) reikia pasakyti, kad la. *víkne* „ūselis, virkš- čia“ latviškumas dar neįrodo, kad ir la. *viķi* bei *viķi* „vikiai“ (kartu su lie. *vikis*, pr. *wickis* – žodyne klaidingai *wiskis*) – indigenus žodis (ne germanizmas). Panašiai ir la. *ķeģis* „lazda (riestu galu)“, kaip matyti iš fonetikos, – ne pačių latvių žodis, o veikiausiai germanizmas, todėl be reikalo s. v. *zak*<sup>1</sup> „kablys“ (p. 454) cituojamas (tiesiai ar per tarpininkus perėmus iš senųjų etimologijos žodynų) kaip v. v. a. *hāke(n)* „t. p.“ giminaitis. Nuo nedrąsaus, ant- rajame plane pareikšto įtarimo, kad neaiškiam ukr. trm. *галадpúга* „padauža“ atrodąs arti- mas la. *aldaris* „padūkėlis“ (p. 456), geriau rei- kėjo visai susilaikyti, nes tas latvių žodis veikiau- siai palyginti neseniai yra pasidarėtas (germa- nizmų pavyzdžiu) iš skolintinio veiksmąžodžio, ypač plg. *aldāt* „rėkauti, triukšmauti“ < lie. *aldoti, aldėti* < br. trm. *галдзéуь* (r. *галдéть*) „t. p.“. Išskaičiuojant v. *Galgen* giminaičius \*(s v. *галган* „tinginys, dykinėtojas“ p. 459), iš baltų kalbų pakako priminti lie. *žalgà*; sykiu pateiktas la. *žalga* veikiausiai yra lituanizmas. Sl. *\*gvozď* (s. v. *звиздóк* „vinis“ p. 486) sykiu su v. *Quast(e)* nereikėtų taip drąsiai sieti su pr. *gudde* „krūmai“ – tai neįmanoma fonetiškai, ir baltistai prūsų žodį paprastai kaip kitaip mėgina aiškinti (paskiausią aiškinimą žr. *Mažiulis V. Prūsų kalbos paminklai. V., 1981, t. 2, p. 282, išn. 108*). Ukr. *говору́му* „kalbėti“ ir tie žodžiai, iš kurių jis laipsniškai išaugęs, turi artimesnių atliepinių baltų kalbose nei žodyne nurodyti la. *gavilēt*, lie. *gaūsti* ir kt. (p. 542), plg. ypač lie. (s.) *gauti (gauju, go- viau)* „staugti“ ir jo vedinį (trm.) *govaras* „gar- nys“ (žr. *Baltistica*, 1966, t. II(2), p. 181t. = *Urbutis BEE* 29 t.). Dėl s. v. *гóлос* (p. 554) teisingai užsiminto lie. *galsas* „aidas“ tikrumo plačiau žr. *Kalbotyra*, 1958, t. 1, p. 217t., kur dar nurodytas *galsiai* (adv.) „garsiai, skardžiai“. La. *pagale* „pliauska“ (plg. ir lie. *pagalỹs* „medgalis“) nei vienas pats (s. v. *галýза*<sup>1</sup> „šaka“ p. 462), nei sykiu su lie. *gālas* (s. v. *гó-*

луй „nuogas“ p. 548) neturėtų taip drąsiai styp-  
soti sl. \**golb* giminaičių tarpe, nes lyg ir patiki-  
mesnis priklausymas lie. *gēlti*, s. sl. *žalb* šeimy-  
nai. Referuojant kitų aiškinimus, sakoma, kad  
grybo pavadinimas *зрызд(ь)* galīs būti susijęs  
su *зрыда* „grumstas, gabalas, kauburys“ (dėl  
augimo ant kauburių), be to, gal dar lyginamas  
su lie. *gruzdūs* „trapus, graudus“, o lyginimas su  
lie. *gruzdēnti* „rusenti, smilkti“ (dėl grybo ir  
dūmų kartumo) laikomas mažiau patikimu  
(p. 605); čia sudaromas klaidingas išpūdis,  
kad *gruzdēnti* – veikiau visai kitos šeimos,  
negiminiškas žodis (bet su tuo neleidžia sutikti  
jau vien *gruzdėti*, jungiantis abejokias reikšmes  
– „rusenti, smilkti“ ir „trupėti, traškėti“); jei-  
gu svarbiausia semantinis pamatavimas (moty-  
vacija), jį geriausiai parodo to paties ar artimo  
grybo giminiškas pavadinimas lie. *grūzdē*  
šalia *gruzdūs* bei *gruzdėti* (plačiau pažįstamas  
*grūzdas* nėra toks aiškus – jis galėtų būti ir  
slavizmas, atsiradęs, kaip manoma, iš br.  
*зрызд*), vadinasi, (ryt.) sl. \**gruzdb* (\**gruzdb*)  
bei lie. *grūzdē* pagal motyvaciją yra „gruzdus,  
graudus (trapus) ar gruzdantis (trupantis) gry-  
bas“; formaliai artimiausi yra lie. *grauzdūs*  
„kietas, graudus“, *griauzdas* „kriaukšlas“,  
*grauzdėti* „gruzdėti, rusėti“, la. *grāuzdēt* „gruz-  
dinti, skrudinti“ (bl. ir sl. -zd- čia <-d-d- –  
tai matyti iš formanto -d- neturinčių gim-  
inaičių *graudūs*, *grūsti* ir kt.). Pasirinkta sl.  
\**gqstb* „tankus“ etimologija (s. v. *зымүү* p.  
627) – laikymas veiksmazodžio su kamienu  
\**gom-* > \**gq-* (šalia vksm. *žęti žьтq*) „spausti,  
slėgti“ -to- priesagos neveikiamuoju dalyviu –  
nėra labai įtaigi jau vien todėl, kad palieka ne-  
paaiškintą -s-; nesileidžiant į svarstymus, kiek  
patikimas siejimas su s. lie. *ganstus*, tik tiek ga-  
lima pasakyti, kad žodyne pareikšta pastaba,  
jog tai nepriimtina dėl reikšmės „turingas“,  
yra ne vietoje: tam mūsų žodžiui – jį teisingiau  
būtų rašyti *gqstus* – klaidingai priskiriama  
(dėl to labiausiai kaltas Špechtas, pirmasis šį  
dar ne iki galo atpažintą žodį paleidęs į eti-  
mologijos apyvartą) reikšmė „turingas“ (Dauk-  
šos „Postilėje“ *gqstus*, kaip dabar matyti iš  
Kudzinovskio rodyklės, atstoja le. *zacny* ir  
*ogromny*, vadinasi, dar gana aiškus ryšys su

lie. *išsi-gqsti*, *gqsdinti* ir kitais tos šeimos nariais,  
Frenkelio žodyne teisingai apžvelgtais sykiu  
su *gqstūs* s. v. *gqstas* p. 138 t., tad tikrai visų jų  
fone dabar prasminga svarstyti, įmanoma ar  
neįmanoma tolimesnė giminytė su sl. \**gqstb*);  
tame pat *зымүү* straipsnyje, referuojant dar  
vieną etimologizavimą, cituojamas lie. *gruñz-  
ti* „стискати; ламати“ tiek iškreiptas, kad  
visai neįmanoma atpažinti, kas tai per žo-  
dis.

Tarp ukrainų kalbos skolinių pasitaiko  
ir lituanizmų, tik jų čia mažiau, negu tose sla-  
vų kalbose, kurių plotai betarpiškai ribojasi  
su lietuvių kalbos plotu. Iki šiol atpažinti li-  
tuanizmai dažniausiai nelieka be dėmesio nė  
šiam žodyne. Pirmajame tome lituanizmais  
laikomi ar bent atsižvelgiant į tokio aiškinimo  
būvimą apžvelgiami ukr. trm. *анцібол* „vel-  
nias“, trm. *баланда*<sup>2</sup> „nerangus žmogus“,  
*баланда*<sup>3</sup> „skysta pasninko sriuba“ (trm.  
„bulvinė tyrė“), trm. *вайтять* „reikšti nepasi-  
tenkinimą“, *валандатися* „valkiotis, šlaisty-  
tis, tingiai dirbti“, trm. *ванчос* „medis šulams“,  
trm. *вентер* ir *в'атер* „venteris“, trm. *віку-  
страту* „išvyti“, *відліга* „atlydis“, *зудіти*  
„smerkti, koneveikti“ (sykiu su šiais antrašti-  
niais žodžiais dažnai pateikiama jų variantų,  
vedinių ar šiaip artimų žodžių). Ukr. trm.  
*вікустрату* lietuviškumas čia svarstomas,  
galima sakyti, pirmą kartą – bent iš ukrainų  
kalbos tas lituanizmas anksčiau kitų nebūdavo  
nurodomas. Žodis gretinamas su br. trm. *ві-  
куртаць* „t. p.“, o toliau laikomas neaiškiu,  
nors atpasakojamas baltarusių etimologijos  
žodyno kildinimas per le. trm. (pasen.) *kurstač*  
„niukinti, kurstyti“ iš lie. (*pa*)*kirsti* „(pra)-  
busti“ (p. 374). Baltarusių etimologijos žodyne  
(II 264) klaidingai nurodytas ne tas lietuvių  
kalbos žodis (toliau ten dar siejamas – irgi  
klaidingai – su lie. *kiřsti* „(kirviu) smogti“) –  
turėtų būti *kurstyti* (dar žr. Baltistica 1969  
V(1) 64). Nebaigta lieka ukr. trm. *войдуватися*  
„kapanotis, murkdytis, grumtis, kovoti; te-  
liuskuoti“ (p. 416) kilmės byla: laikomas neaiš-  
kiu žodžiu, bet priduriama, kad galėtų būti  
kontaminacijos padarinys ir nurodomas bal-  
tarusių etimologijos žodynas, kur (II 26) iš tie-

sų primenamas toks to žodžio aiškinimas pirmajame – J. B. Rudnickio – ukrainų kalbos etimologijos žodyne, tačiau pagrindinis etimologikavimas yra kitoks – baltarusių etimologai sako, kad br. *вайдавэць* „širsti, ginčytis“, ukr. *войдувати* „triukšmauti, siautėti, nertėti, riaušes kelti“ [Гринченко I 249] – baltizmas, plg. lie. *vaĩdytis* „ginčytis, kivirčytis“ (apie tokią galimą kilmę, beje, kitų ir anksčiau būdavo užsimenama, plg. *Baltistica* 1969 V(1) 52). Žodyno autoriai, užuot ukr. trm. *бамбуза* „tinginys; drimšas, žaliūkas“ kildinę per br. *бамбіза* „t. p.“ (randamą ir Baltarusijos pietuose) galiausiai iš lie. *bambizas* (*bambỹzas, bambizà*) „tinginys, netikša; dručkis, pilvūzas“ (šalia ir „nekatalikų tikėjimo kunigas ar apskritai kito tikėjimo žmogus“; plačiau žr. LKK 1963 VI 298 tt., be to, plg. baltarusių etim. žod. I 300), šaltiniu laiko iš esmės vien Lietuvos lenkų šnektose tepažįstamą le. trm. *bombiza* (*bambiza*) „dručkis, pilvūzas, drimba; protestantų kunigas“ ir dėl pastarojo (irgi, žinoma, lituanizmo) tolesnės kilmės tenkinasi sena Briuknerio pasaka apie atsiradimą iš ... lo. *bombyx* „šilkaverpis (šilko vikšras)“ (!), pridurdami, kad to paties galo esąs ir lie. *bambizas* (p. 130 t.). Kalbininkai nesutaria, laikyti ar nelaikyti lituanizmu ukr. trm. *шўла* „stulpas, šulas“ (plg. *Baltistica* 1969 V(2) 156); specialiai jam skirto žodyno straipsnio dar reikės ilgokai laukti (jį tikrai būsiant signalizuoja nuorodinis straipsnis „*вушўла* – див. *шўла*“ p. 441), tačiau iš to, kas pasakyta p. 489 (s. v. *гедзўлля*), jau matyti, kad dedamasi prie tų, kurie čia įžiūri giminytės, o ne skolinimo santykius. Keletas jau ankstesnėje literatūroje iškeltų tikrų ar bent galimų lituanizmų visai nėra patekę į žodyną, ir veikiausiai todėl, kad tai arba siauri dialektizmai (nefiksuojami žinomesnių leksikografinių šaltinių), kaip kad *бонда* „jaunosios kraitinė karvė“, *гребест* „grebėstas“, arba apskritai ne dabartinės kalbos, o tik senųjų raštų žodžiai, kaip kad *бакута* „bokštas“ (jau 1912 m. Endzelynas iškėlė klausimą, ar nebus šis skolinio *бацута* variantas dėl savo -k- ėjės per lietuvių kalbą, žr. Endzelīns DI II 421), *берло* „bėralas“.

Ne lituanizmų, o kokių kitų baltizmų ukrainų kalboje kol kas randama visai nedaug. Šiame žodyno tome prie leticizmų nedrąsiai mėginama skirti neaiškų ukr. trm. *вару* frazeologizme *варуа даму* „pažadinti“: manoma, kad žodis galėjęs reikšti „varinis pinigas, vario-kas“ ir todėl gal esąs kilęs iš la. *varš* „varis“ (p. 335). Nežinant tikrosios žodžio reikšmės, apskritai neįmanoma duoti tvirtos jo etimologijos. Pateiktas aiškinimas dar susiduria su rimta formos kliūtimi: latvių žodžio kamienas tėra *var-*, ir sunku įsivaizduoti, kad skolinant sykiu būtų paimtas ir galūnės š, kurį turi tiktai vienaskaitos vardininkas.

Etimologijos žodynuose norint nenorint reikia operuoti daugelio kalbų pavyzdžiais, kuriuos visada tiksliai, be klaidų pateikti nėra taip jau paprasta. O klaida, sykį atsiradusi etimologijos žodyne, neretai išplinta ir ilgai išsi-laiko vėlesnėje etimologijos literatūroje. Baltų kalbų žodžių likimas šiame žodyne labai nevienodas. Daugelis jų pateikti be priekaištų. Išvengta ir dalies anksčiau ėmusių plisti klaidų (pavyzdžiui, s. v. *зоболь* p. 543 čia jau nebėra latvių žodžio nebuvėlio *gegals*, bene pirmiausia pasirodžiusio Fasmerio žodyne, klaidingai, matyt, latviams priskyrus s. lie. *gegalas*, tiksliau – Bretkūno biblijos *giegals*, kuris savo ruožtu gal skolintas iš pr. *gegalis*). Tačiau lygia greta žvilgsnis nuolat kliūva už įvairiausių iškrypimų. Koregavimo yra reikalingi, pavyzdžiui, šie baltų kalbų žodžiai (nurodomi puslapiai ir skiltys): lie. 158a *bite* – turėtų būti *bitė*, 171a *brėstu, brėndau* „набухати, дозривати“ – *brėsti, brėstu* ..., 172a *biržėlis* „липень“ – *biržėlis* „червень“ (vadinasi, ne VII, o VI mėnesio pavadinimas, seniau dar V ir IV), *beržėlis* – *beržėlis*, 182b *būkas* – *būkas*, 208a *blizge* – *blizgė*, 210b *blaivas* – *blaivas*, 227b *beldū* – *bėldžiu, baldá* – *baldà*, 242a *bájmė* – *báimė*, 257a *ũksnā* – *ũksmė* (ret. trm. *ũksna*), 260a *brėžti* (su neaiškiu diakritiniu ženkleliu viršum z) – *brėžti*, 272b *brėžgiù*, *breņgsti* – *brėžgiù* (*brėnzgu* J), *breņgžti, branzgu, brangsti* – *branzgiù* (*bránzgu* J), *brangžti*, 273b *apýbreškis* – *apýbrėškis*, 279b *budýti* – *búdyti, budelė* – *budėlė* (plg. ir *budė, būdė*,



*budis*), 285b *būkauti* – *būkauti*, 298b *būrbulas* – *buřbulas* (ret. *būrbulas*), 303a *burlōkas* – *burliōkas* (šnektose, tiesa, pasitaiko ir *burliōkas*, bet daug rečiau), 306b *búoze* – *búožė*, 316a *vōbiti* – *vōbyti*, 357b *vařstas* – *vařstas*, 356a *višķelis* – *viēšķelis*, 366b *vētušas* – *vētušas*, 367a *ūkti* – *ūkti(s)*, *ūkanas* – *ūkanas*, 373b *kablēlis* – *kablēlis*, 393b *àtlega* – *atlēgà*, *àtlyža* – *ātlyža*, *àtlyda* – *ātlyda*, *atlydà* (be to, čia į tą pačią krūvą sumesti skirtingos kilmės žodžiai), 400a *ēlksnis* – *eļksnis*, 405b *stūgti* – *stūgti*, 410b *sēnas* – *sēnas*, 436b *inks-tiras* – *inkštiras* (*inkstiras*), 438a *àusis* – *ausis* (gerai pateikta 441a), 458b *gēlt* – *gēlti*, 489b *gužeti* – *gužėti*, *gužuls* – *gūžulas*, 521a *slēs-nas* – visai išbrauktinas, nes šalia pateiktas tikslesnis, kirčiuotas to paties daiktavardžio užrašymas *slēsnas*, 526b *gliētis* – *gliētis*, 529a *glūdoti* – *glūdoti*, 530a *glūpas* – *glūpas*, 537a *truēnti* – *trūnėti* (*trunėti*), 559a *gomūlys* – *gomulys*, 562b *girià* – *girià*, *gìre* – *gìrė*, 570b *jerūbė* – *jerūbė*, 572b *gařšas* – *gařšas* (gerai 497a), 597a *griēbti* – *griēbti*, 599a *griēti* – *griēti*, 604a *grūsti* – *grūsti*, *grūdas* (ir 607a) – *grūdas*, 609a *griņsti* – *griņzti*, 614b *gūžoti* – *gūžoti* (kol kas lyg ir per anksti reikalauti, kad vietoj 69a *piàuti* jau būtų *pjàuti* ar vietoj 301b *biaūrinti* ... *biauróti*... *biáurioja* – *bjaūrinti*... *bjauróti*... *bjáurioja* – tos rašybos naujovės juk dar neturi nė mūsų pačių pagrindiniai žodynai); la. 177a *šķ'iedet* – *šķiēdēt*, 177b *dvēsele* – *dvēsele*, 192a *bēgt* – *bēgt*, 249a *bērt* – *bērt*, 328b *vāšu*, *vāsu*, *vāst* – *vāžu*, *vāzu*, *vāzt*, 332b *veřdu*, *virt* (su nutrupėjusiais priegaidės ženklais) – *veřdu*, *viřt*, 353b *vērt* – *vērt*, 366b *vecais* – *vęcs* (*vęcais* – įvardžiuotinė forma), 377a *atvainôt* – *atvainuôt*, 389b *ovs* – *avs*, 404a *aštuôni* – *astuôni*, 428b *vērpejs* – *vėrpējs* (= lie. *verpėjas*), 555a *gāla* – *gāle*, *gālas* (bdv.) – *gāls*, 572b šalia *gārsa* veikiau norėta – ar bent labiau tiktu – dar prirašyti ne *gārsa*, o *gāřsa*, 600a «*grezuôt* – *grežuôt*; pr. 192a *begeiti* – *begeyte* [bēgeite] (ir versti derėtų ne bendrati-mi, o atsakančia liepiamosios nuosakos forma „bėkite“), 194a *vir-sambrs* – *wissambs* (= *wis-sambris*), 379a *würs* – *wijrs*, 588b *girtvei* –

*girtvei*, 624b *corto* – *korto*. Sąrašas, kaip ma-tyti, ilgokas, nors ir nesistengta jį padaryti vi-siškai išsamų (tik tiek galima tikėtis, kad į jį nepakliuvusių apsirikimų jau bus likę žymiai mažiau). Beje, dar būtina pasakyti, kad prie latvių leksikos žodyne yra priklydę pora žodžių iš visai kitų kalbų: 426a pateiktas *veřkti* iš tiesų yra lietuviškas (jo tikslaus atliepinio latviai vi-sai neturi), o 620b esantis *puter* „supuvęs, su-trešęs“ – lotyniškas (vadinasi, priešais jį tu-rėtų eiti sutrumpinimas лат., o не лтс.). Ne vi-sur patenkinami žodžių reikšmės nusakymai; pvz., lie. *paisýti* 70b reiškia ne „slampinėti (вештатися)“, o „kulstyti (miežius, kad nu-byrėtų akuotai ar linų, kanapių, dobilų galvu-tes, kad atsiskirtų lukšteliai)“, *ánka* 74a – ne „virvė, kelio vingiai (шнур, зигзаги шля-ху)“, o „kilpa“, *vaipýtis* 381b – ne „mirksėti, dėbtelėti (лупати очима)“, o „šaipytis, grimasas daryti“, *volungē* 399b – ne „genys (дятел)“, o „ivolga, Oriolus oriolus (L.)“, *apivaras* 402a – ne „žardis, laidaras (загоро-да для художни)“, o „(vyžų) apvarstis“ (ši klai-da, jau anksčiau įsivėlusį į Fasmerio rusų kal-bos etimologijos žodyną, – žr. rusiško vertimo I 350, – tikriausiai bus atsiradusi, r. *обора*, kuriuo Būga aiškino lie. *apivaras*, kitiems su-pratus ne įprastine „vyžų apvarščio“, o tarmine „žardžio, laidaro“ reikšme, būdinga, tarp kitko, ir ukr. *обора*), *válgyti* 418b – ne „(su)drėkin-ti (зволужувати)“ (tokią reikšmę turi giminiškas *vilgyti*), o „maitintis, ėsti“. Kartais reikš-mės aiškinimas nesuderintas su cituojamo žo-džio forma: paprastas tranzityvinis veiksmazo-dis verčiamas tarsi sangražinis (plg. lie. *apaūti*, *išaūti* – pastarojo vietoje įprastesnis būtų nu-*aūti* – vertimą „взуватися“, „роззуватися“ 386a, la. *šķiēdēt* „skiesti, tirpinti, šutinti“ – „ділитись на частини“ 177a), daiktavardžio daugiskaitos vardininkas – vienaskaitos var-dininku (plg. la. *grības* „(nevalgomi) grybai“ – „неїстівний гриб“ 593a) ir pan. Kirčio bei priegaidės nežymėjimas pats savaime nėra kokia klaida, o tik nepageidaujamas nenuoseklumas, nukrypimas nuo bendro nusistatymo visus pa-vyzdžius pateikti kuo tiksliau, kirčiuotus, tad ir vietoj lie. *belsti* 327a, *paršas* 334b, *verpti*

335a labiau tiktų *bélsti, pašas, veřpti*, vietoj la. *vért* 78b, *vāluodze* 399b, *vętra* 406a, *vęš* 408b, *valoda* 417b, *vārti* 428b, *gāgāt* 543b – *vért, vāluōdze, vētra, vēš, valuōda, vārti, gāgāt*. Žodyne užsimota grafiškai išryškinti tarmių žodžius – jie pateikiami laužtiniuose skliaustuose; tačiau praktiškai tokį užmojį sunku realizuoti ir nėra ko stebėtis, kad, pavyzdžiui, daugelis lietuvių kalbos žodžių, težinomų iš tarmių, cituojami be skliaustų. Gal labiau reikėtų žiūrėti, kad būtų pažymėtas žodžio priklausymas tikrai senajai (senųjų raštų, ne dabartinei) kalbai, tad, pavyzdžiui, priešais *ešva* 89b (įprastinė lytis, beje, yra *ašva*) lyg nepakaktų rašyti лит. (= lie.), tiksliau būtų лит. (= s. lie.).

Parengti stambų septyntomį savo kalbos etimologijos žodyną – tai bene pats ambicingasis iš visų tų projektų, kurių tik yra kada nors ėmęsi Ukrainos kalbininkai. Reikia tikėtis, kad tolimesni šio kapitalinio veikalo toma rodysis ne tik sparčiau, bet ir savo mokslinui lygiu kaskart bus vis tobulesni.

#### V. *Urbutis*

Коломиец В. Т. Происхождение общеславянских названий рыб. – Киев: Наукова думка, 1983. – 160 с.

Šiame ukrainų kalbininkės V. Kolomijec darbe apžvelgiami plačiau slavams pažįstami žuvų pavadinimai. Vadovaujamosi iš esmės sinchroniniu atrankos principu: liečiami tie pavadinimai, kuriuos turi mažiausiai dvi kalbos, priklausančios skirtingiems slavų kalbų pogrupiams. Taip suprantami bendrieji slavų kalbų žuvų pavadinimai nagrinėjami genetiniu aspektu. Iš tolesnio dėstymo, kaip ir galima laukti, aiškėja, kad dalis į darbą pakliuvusių pavadinimų istoriškai visai nepriklauso bendrajai slavų leksikai, kitaip sakant, slavų kalbų bendrystės laikų nesiekia, yra vėliau atsiradę ir išplitę (dažnai kaip skoliniai). Nepaisant šio tokio išėjimo už tiriamosios leksikos grupės praslaviškojo branduolio ribų, darbas, suprantama, apima tikrai nedidelę dalį visų

slavų kalbose esančių žuvų pavadinimų. Nagrinėjimų pavadinimų šaltiniai paprastai nenurodomi, ir gal tai menka bėda, nes norint viską galima rasti žinomuose ankstesniuose pavadinimų rinkiniuose.

Pavadinimai suskirstomi į du būrius, iš čia ir du darbo skyriai. Pirmajame skyriuje (p. 8–60) apžvelgiami etimologiškai skaidrūs pavadinimai. Tai dažniausiai aiškūs dariniai ar bent tokie, kurių daryba dar lengvai atsekama. Iš viso tokių pavadinimų tarp tų, kurie pažįstami plačiau negu viename kalbų pogrupyje, esą 103 (jais vadinamos 39 žuvų rūšys). Jie surikiuojami pagal nominacijos motyvus, kitaip sakant, žiūrima, pagal kurią žuvies ypatybę ji pavadinta. Skiriami pavadinimai pagal kūno sandaros ypatybes (tokių pateikiami 39), spalvą (32), fiziologines ypatybes (16), skonį (1), laikymosi vietą (10), neršto metą (4); baigiant skyrium dar pateikiama keletas pavadinimų, padarytų iš etnonimų. Teisingai pabrėžiama, kad etimologiškai skaidrių pavadinimų didelis paplitimas (beje, net ir visuose trijuose kalbų pogrupiuose) dar nevysiškai garantuojas jų buvimą slavų prokalbėje: jie galėję (ypač tais atvejais, kai jų žinoma po du ar daugiau tai pačiai žuviai) ir vėliau savarankiškai susidaryti atskirose kalbose bei įvairiu metu. Pirmajame skyriuje paliečiama bent pora ir tokių pavadinimų, kurių etimologija ne tokia jau aki-vaizdi – ji praskaidrėja tik po ilgesnių autorės aiškinimų (tai r., ukr. *авдотка*, br. *аўдотка* „šližys“ p. 47 t. ir r. *клень*, le. *kleń*, s.-ch. *klēn* ir t. t. „šapalas“ p. 51 t.).

Ištisai etimologinio pobūdžio yra antrasis darbo skyrius (p. 61–136), kuriame aiškinami etimologiškai neskaidrūs pavadinimai – tiek pačių slavų žodžiai, tiek ir skoliniai. Rašoma glaustai ir sykiu išsamiai, atsižvelgiant į visą svarbesnę aiškinamojo žodžio etimologijos literatūrą, ir tik retkarčiais gal būtų galima įžiūrėti vieną kitą praleidimą (pavyzdžiui, kalbant apie r. *язь*, č. *jesen* ir kt. „meknė“ p. 98 tt., nebūtų kenkę dar užsiminti Ritter R.-P. – Sprache, 1975, Bd. 21, p. 193t. ir Wiese J. – ZfSl, 1980, Bd. 25, p. 558–562). Esami etimologizavimai vertinami kritiškai ir su nuovo-